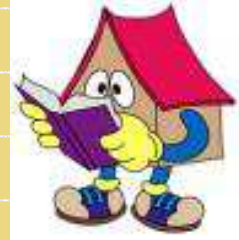

RAZVOJ PISMA I KNJIGE

Mira Barberić

Knjiga je čovjekov najbolji prijatelj

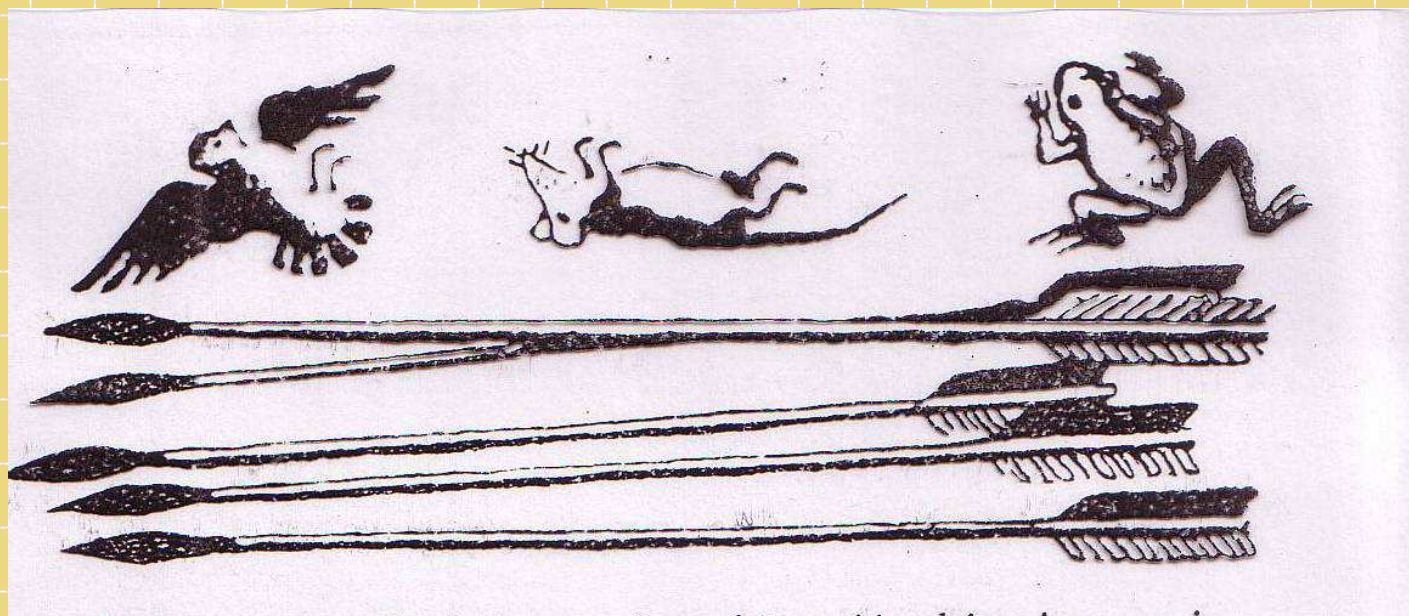
"Kdo se chce stát vzdělaným, musí si nad zlato a stříbro vážit knih. K ničemu by nebyl ani rozum, kdyby nebylo pokrmů moudrosti, které poskytují dobré knihy."

(J. A. Komensky)

NAČINI SPORAZUMIJEVANJA

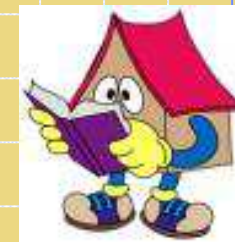

Žive knjige, čvorovi, školjke,
predmeti

Vznik písma

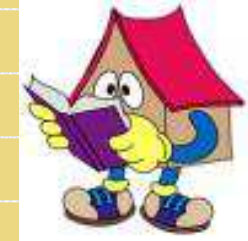
- **piktogramy**
 - zjednodušené kresby – grafické symboly
- **ideogramy**
 - obrazový znak vyjadřuje slovní význam
 - spojením vhodných znaků byly vytvořeny znaky i pro jména a abstraktní pojmy
 - stovky až tisíce znaků
- **fonogramy**
 - odpovídají zvuku, hlásce

1. Slikovno pismo

- Preteča pisma je komunikacija pomoću predmeta - složeno kamenje, prelomljene grančice, strelice i sl.

Slikovna pisma

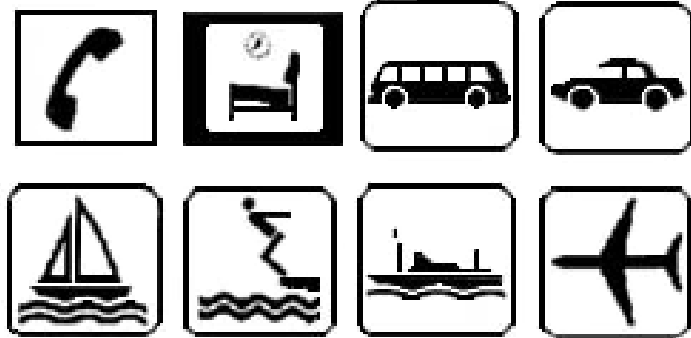
- crteži u egipatskim piramidama

- klinasto pismo na glinenim pločicama (Perzijanci i Babilonci)

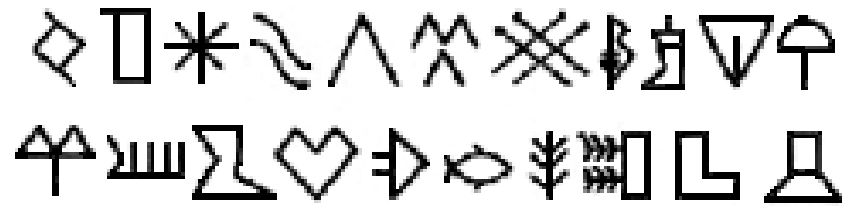
Ime kralja Darija napisano klinastim pismom

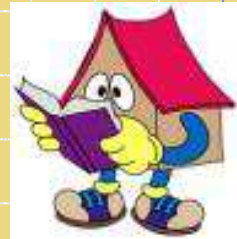
לְלוֹשׁ אִישׁ אֶת-סִמְכָשְׁתּוֹ וְאֶת-אֲתוֹ
כִּהּ הַפְּצִיכָה פִּימ לְמִסְכָּשׁוֹת וְלֵאֲתִים
צִיב הַקָּרְבָּן: וְהָיָה בְּיוֹם מְלָחֶמֶת וְלֹא

per noctem. mox cum
nodis erit illic et si
ferent gloria et ho
wrent gentium mi

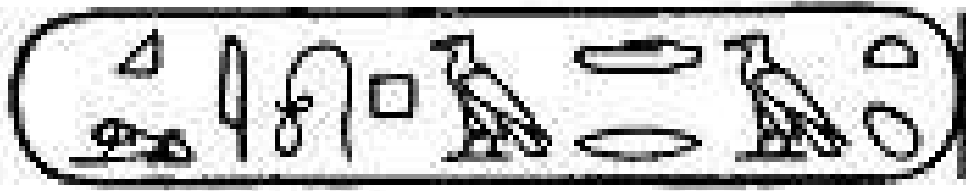
شركة لينوتيب - بول مدى أهمية
أشكال الحروف العربية منذ إدخال
التصويري في العالم العربي وذلك

PTOLMEES

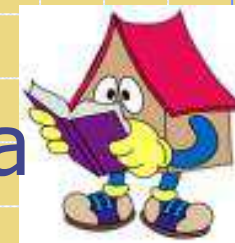

KLEOPATRA

- Feničani – narod putnika i trgovaca
– Grčka – Italija – sjever
- Pismo – 22 znaka za suglasnike,
zdesna ulijevo

G NJ K

- Grci – dodali samoglasnike

A G I N J K

- bustrofedon (naizmjenično pisanje zdesna i slijeva) → slijeva udesno

A G I N J E
J E
V O K E J V O Č
N A J B O L J I
L J E T A J I R P

- alfabet
- Latinica
 - 21 slovo
- Prvi spomenik koji sadrži slova latiničke abecede – Lapis niger, nastao oko 6. st. pr. K.

Přehled vývoje písma

klínové písmo

egyptské písmo

fénické písmo

řecké písmo

etruské písmo

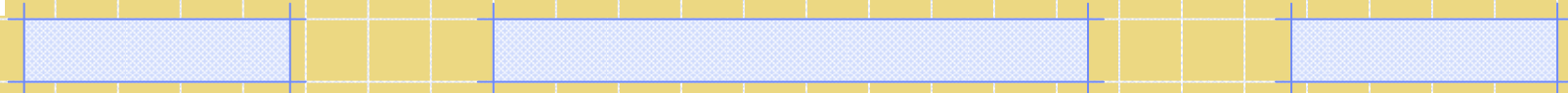
latinské písmo

slovanské písmo

gótské písmo

lomená písma

latinková písma

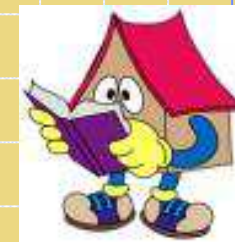
- Asurbanipal, asirski kralj (7. st. pr. Krista)

**Asurbanipalova
knjižnica u Ninivi**

Vznik latinského písma

- fénické písmo
 - 22 souhlásek, zprava doleva
- řecké písmo
 - zavedení samohlásek
 - bustrofedon (střídavě zprava a zleva) → zleva doprava
 - řecká klasická abeceda: 24 písmen
- latinské písmo
 - 21 písmen, římské číslovky

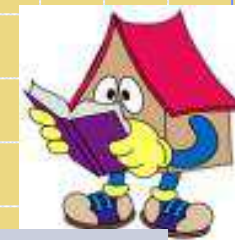

- Na kraju, evo kako se razvilo slovo "A":
crtež glave vola značio je slovo "a" kao prvo slovo feničke riječi "alef", što znači "vol"; slovo se postepeno okro

EGYPTSKÉ HIEROGLYFY			HIERATICKÉ PÍSMO	DEMOTICKÉ PÍSMO	STAROSEMIT- SKÉ PÍSMO	FÉNICKÉ PÍSMO	ARCHAICKÉ ŘECKÉ PÍSMO	ŘECKÁ ALFABETA	CYRILICE	AZBUKA	LATINKA	RIMSKÁ KAPITÁLA

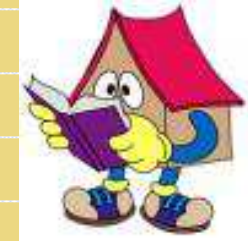
Řecké písmo

Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ
Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π
Ρ Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω

- z původních kapitál se vyvinula i unciála a kurzíva
- v byzantské éře byla rozlišena malá a velká abeceda

Cyrilská abeceda

А	Б	В	Г	Д	Е	Ж	С	З	И	Н
a-az	b-buky	v-vědi	g-glagol	d-dobro	e, je-jest	ž-živěte	dz-dželo	z-zemlja	i-iže	i
Ѓ	К	Л	М	Н	О	П	С	Р	Т	У
j (g,d)-děrv	k-kako	l-ljudje	m-myslite	n-naš	o-on	p-pokoj	s-slovo	r-rci	t-tvrdo	u-uk
Ф	Х	У	Ф	Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ы	Ь
f-fert	ch-chěr	o-ot	f-pe(fita)	c-ci	č-črv	š-ša	y-yžica	jer tvrdé	y-jery	jer měkké
Ѣ	Ю	Ѧ	Ѧ	Ѧ						
ja, ě-jat'	ju	e, je-(j)es	o-os	jo-jos						

Latinské písmo

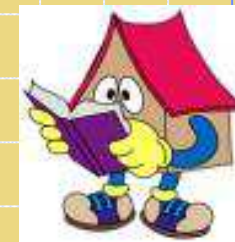
A A B C D D E F G H I K L
M N O O P P Q Q R
R S T V X Z

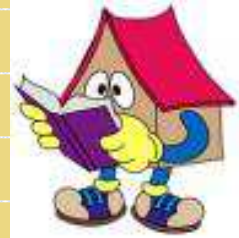
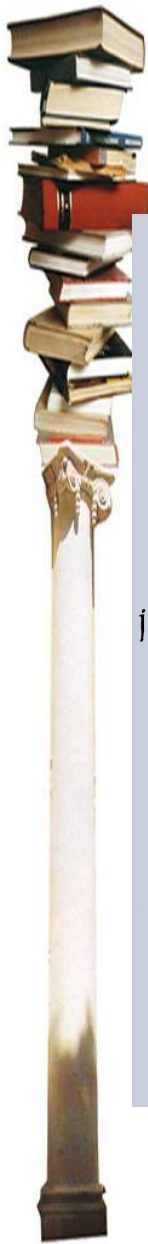
- původní latinská abeceda
 - všechna písmena stejně vysoká, stojí kolmo k účaří, jsou vytvořena z jednoduchých grafických prvků

Slovanské písmo

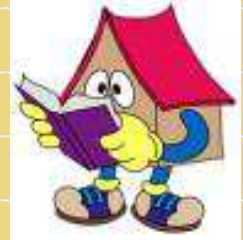
- hlaholice (moravská ~ staroslověnská, bulharská, chorvatská)
 - 38 znaků KČJAK1
- cyrilice
 - jednodušší

ተ	ቢ	ህ	ገ	ደ	ይ	ሐ	ቅ	ጠ	ሰ	ሪ
a-az	b-buky	v-vědi	g-glagol	d-dobro	e, je-jest	ž-živěte	dz-dzělo	z-zemlja	i-iže	i
ጠ	ከ	ጠ	ጠ	ጠ	ጠ	ጠ	ጠ	ጠ	ጠ	ጠ
j (g,d)-děrv	k-kako	l-ljudje	m-myslite	n-naš	o-on	p-pokoj	r-rci	s-slovo	t-tvrdo	u-uk
ቆ	ሐ	ዐ	ቆ	ህ	ዐ	ሠ	ፀ	ዐ	ዐ	ዐ
f-fert	ch-chěr	o-ot	f-pe(fita)	c-ci	č-črv	š-ša	y-yžica	jer tvrdé	y-jery	jer měkké
ፈ	ጦ	ፀ	ፈ	ፈ	ፈ	ፈ	ፈ	ፈ	ፈ	ፈ
ja, ě-jat	ju	ፀ-ፀs	jፀ-jፀs	ፆ, jፆ(j)ፆs						

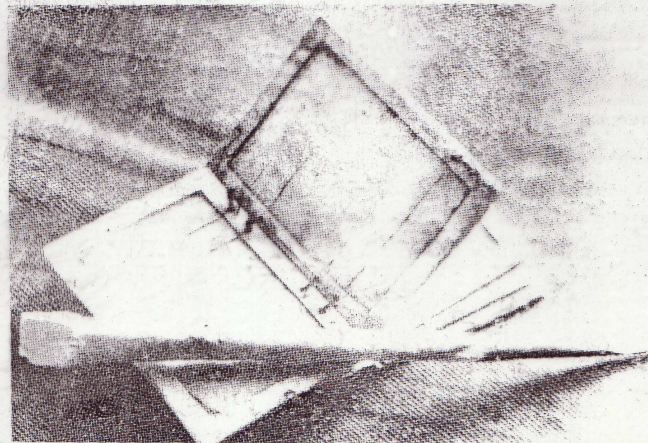
SREDSTVA ZA PISANJE I OBLICI KNJIGE

- Kamen
- Papirus
- Glina (Babilonci i Asirci)
- Voštana ploča (Rimljani)
- Pergamena
- Papir (Kinezi, prije 2000 godina)

Pisanje na glinenu pločicu trobridnim štapićem - stilusom

Poliptih od slonove kosti (tabulae ceratae) sa stilom, nadeñ u Ninu. Čuva se u Arheološkom muzeju u Zadru.

PERGAMENA

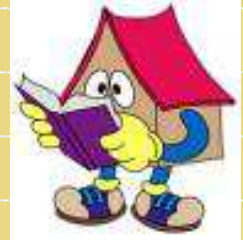

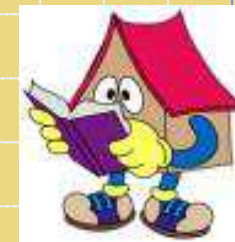

- svitak (rotulus, kotačič, valjčić)
- Kodeks – 4. st. (lat. *caudex, codex* – drvena ploča)

POVIJEST PAPIRA

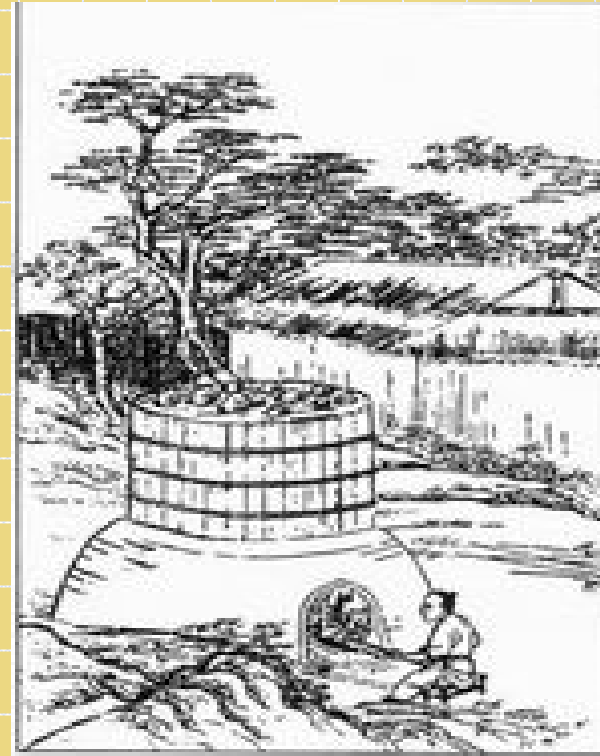
- *PAPIR – postaje predmetom trgovine*
- *Zaslужan za pronalazak papira je Kinez **Cchaj Lun oko 105.***
- *Tehnologija proizvodnje papira smatrana je državnom tajnom*
- *Arapi 751. g. od zarobljenih kineskih proizvođača papira doznaju "tajnu" izrade papira*

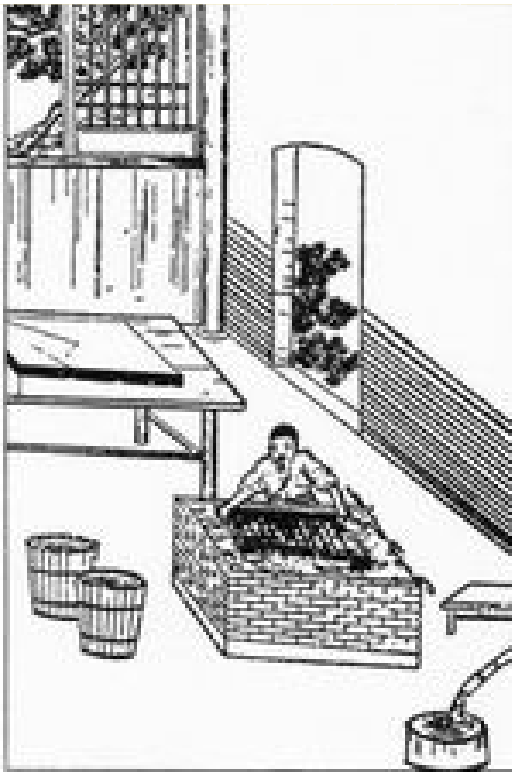
Postupak proizvodnje papira

1/ namakanje
narezanog bambusa

2/ kuhanje bambusovih
vlakana

3/ izrada listova papira

4/ prešanje listova papira

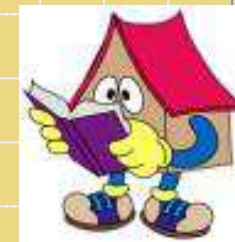

5/ sušenje listova papira

Knjižnica u Aleksandriji

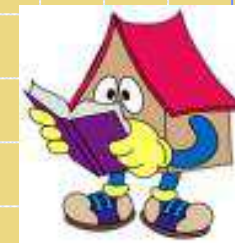

- Najvažnija knjižnica staroga vijeka
- Utemeljio ju je Ptolomej I. Soter 286. g. pr. Kr.

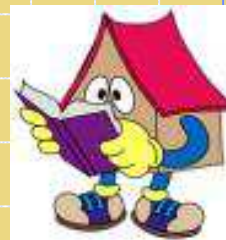
RAZVOJ PISMA

- razvoj trajao oko 5000 godina
- prednosti pisane komunikacije nad ostalim načinima

Mogu li se svi ljudi služiti knjigom?

Pregled razvoja pisma

Klinasto pismo

Egipatsko pismo

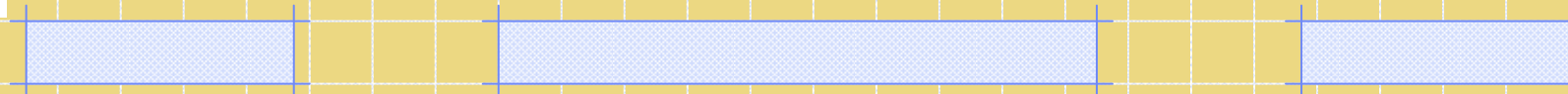
Feničko pismo

Grčko pismo

Latinsko pismo

Slavensko pismo

Gotičko pismo

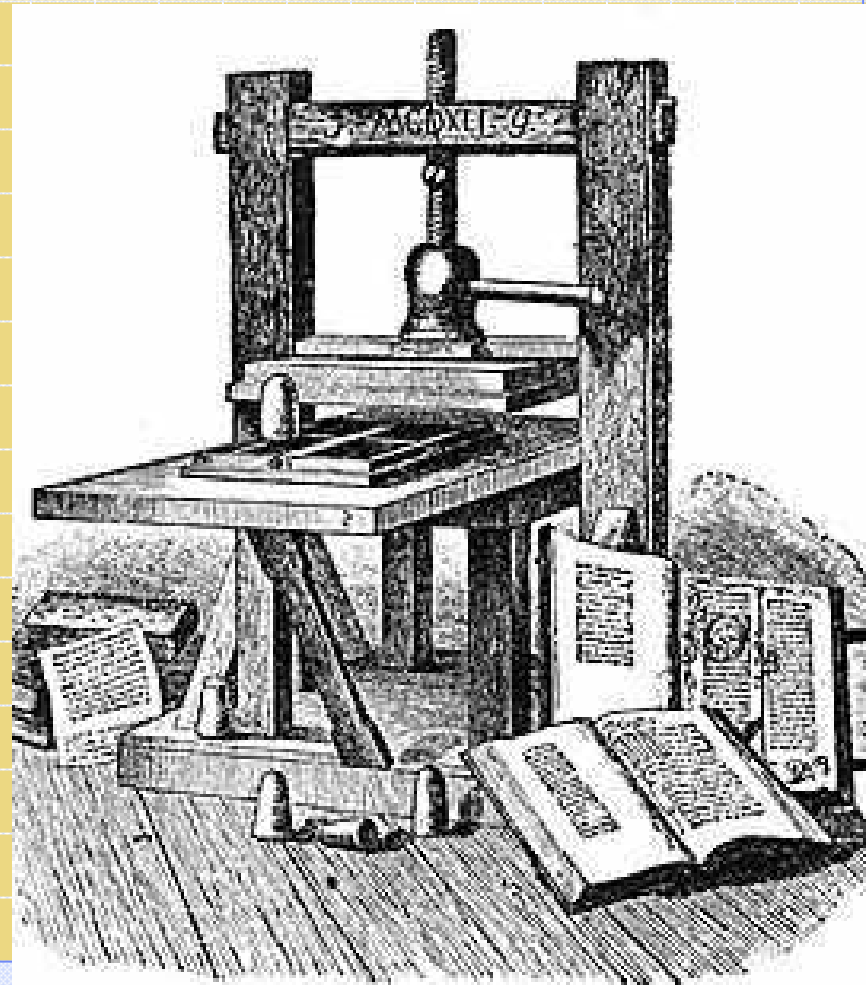
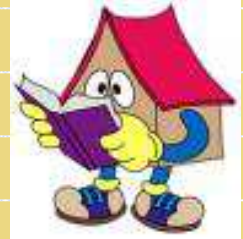
OTKRIĆE TISKA

Gutenbergova era

- 1455. g. – Johannes Gutenberg izumio tiskarski stroj i objavio prvu tiskanu knjigu, latinsku Bibliju
- 1483. g. – tiskana prva hrvatska knjiga – Misal po zakonu rimskoga dvora
- Tiskare u Lici, Senju, Rijeci, kasnije u Zagrebu i Dubrovniku...

1 ΝΑΒΗΠΠΕΝΤΕΤΗΝΥΠΙΧΑΥΙΜΗΥ

2 ΔΙΕΝΕΡΟΥΣ ΟΠΕΤΙΜΙΟΥΝΤΥΣΚΑΙΔΗΛΩΝ

3 ΑΤΑΔΕΚΑΤΕΙΚΕΘΕΛΑΟΥΠΡΟΤΕΘΕΞΑΧΑΙ
ΜΑΚΑΤΑΒΟΛΕΓΥΘΙΑΓΝΑΝΕΛΟΟΙΕΤΑΝ

4 *ειρωτική και μετά σπουδαία οργάνωσις γράμματος*

5 ΕΙΜΨΥΣΕΨΣ ΕΙΜΥΛΟΣΟΝΙ
ΚΑΙΤΩΝΤΡΟ ΚΟΣΤΕΡΙΚΕΙ

6 ΓΝΟΝΟΜΑΤΙΤΗΣΑΓΓΑΣΑ

7 ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΠΑΝΤΩΝ ΒΑΤΘΙΚΑΤΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗ
ΓΑΜΙΜΗΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΕΙΔΙΚΕΙΔΙΟΥΤΩ ΕΠ

8 ΚΑΙ ΟΣ ΕΑΝ ΠΟ
ΤΙΣ Η ΕΝ ΑΤΩ ΜΑΘΗΤΑΙΣ
ΤΟΥ ΜΕΤΗΡΕ

Nasuprot latinici, grčko pismo nije imalo svoje knjiške kapitale. Prvo grčko knjiško pismo bila je uncijala koja je postepeno prelazila u minuskulni kursiv.

1. kurzivno kancelarijsko pismo iz 209. god.

2. ptolemajsko-rimski majuskulni kurziv iz 243. god.

3. papirusna uncijala iz IV. st.

4. bizantski minuskulni kurziv iz 599. god.

5. svečana pergamentna uncijala iz VI. st.

6. mlada uglata pergamentna uncijala iz 862. g.

7. minuskulna uncijala iz IX. st.

8. liturgijska uncijala iz X. st.

alfa	Α	éta	Η	ný	Ν	tau	Τ
beta	Β	théta	Θ	ksi	Ξ	ypsilon	Υ
gama	Γ	jota	Ι	omikron	Ο	fi	Φ
delta	Δ	kappa	Κ	pi	Π	chi	Χ
epsilon	Ε	lambda	Λ	rho	Ρ	psi	Ψ
zéta	Ζ	mi	Μ	sigma	Σ	omega	Ω

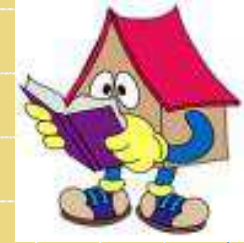
Grčki alfabet

Pri preuzimanju feničkog fonetskog pisma, Grci su ga morali prilagoditi svojem jeziku. U feničkom pismu, kao u svim semitskim pismima, pisali su se samo suglasnici, tako da su Grci za samoglasnike morali pronaći, odnosno sastaviti vlastitu grafičku oznaku.

Slavensko pismo - glagoljica

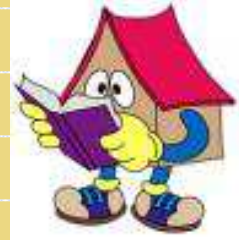

a-az b-buky v-vědi g-glagol d-dobro e, je-jest ž-živěte dz-dželo z-zemlja i-iže i

j (g,d)-děrv k-kako l-ljudje m-myslite n-naš o-on p-pokoj r-rci s-slovo t-tvrdo u-uk

f-fert ch-chěr o-ot f-pe(fita) c-ci č-črv š-ša y-yžica jer tvrdé y-jery jer měkké

ja, ě-jat' ju q-qs jč-jčs e, je-(j)ęs

**"Ja koji poznajem slova
govorim da je vrlo dobro
živjeti na Zemlji."**

